Kristen Michal
Vabariigi Valitsus
riigikantselei@riigikantselei.ee 19.11.2026 nr 10-2/2026/2890-1

Kristina Kallas
Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Järvamaa omavalitsuste ettepanekud hariduse kättesaadavuse tagamiseks ja Vabariigi Valitsuse määruse „Nõuded statsionaarse õppega üldhariduskooli õppekeskkonnale, terviseriskide ohjamisele ja riskitegurite vähendamisele õppekeskkonnas ning õppe ja kasvatuse korraldamisele“ muutmise algatamiseks

Vabariigi Valitsus muutis 7.juulil 2025.aastal Vabariigi Valitsuse määruse § 19 lõiget 1, kohustades koolipidajaid ja koole korraldama koolipäeva alguse üldjuhul kell 9 või hiljem. Hoolekogu põhjendatud ettepanekul ja kooli pidajaga kooskõlastatult võivad tunnid erandkorras alata ka varem, kuid mitte enne kella 8.

Omavalitsused ei toetanud määruse eelnõud, tuues põhjenduseks, et see vähendab koolide ja kooli pidajate autonoomsust, suurendab omavalitsuste ja koolide halduskoormust ning toob kaasa täiendavad kulud transpordi korraldusele. Vabariigi Valitsus ei arvestanud omavalitsuste argumente ning 1.septembrist 2025 määrus rakendus.

Määruse rakendamine on oluliselt halvendanud Paide Riigigümnaasiumis õppivate maapiirkondade õpilaste keskhariduse kättesaadavust. Paide Gümnaasiumi pidajaks on riik. Riigigümnaasiumidel on kohustus järgida Vabariigi Valitsuse määrust ja alustada kõikides koolides piirkonna eripärasid ja transpordikorralduse võimalusi arvestamata koolipäeva kell 9. See on toonud kaasa olukorra, kus kümned maapiirkonnas elavad gümnasistid jõuavad ühistranspordiga Paide poolteist tundi enne koolipäeva algust. Bussigraafikut hilisemaks muuta ei saa, sest see teenindab ka tööle minevaid elanikke. Samas ei ole ministeerium andnud omavalitsustele selget vastust, miks riigigümnaasiumist teisel pool teed asuvas Järvamaa Rakenduslikul Kolledžil lubab ministeerim alustada koolipäeva samaealistel noortel kell 8.15? On kahetsusväärne, et ministeerium koolipidajana ei ole loonud Järvamaa noortele võrdseid võimalusi keskhariduse kättesaadavuse tagamiseks.

Türi vald moodustas 2011. aastal kahe linnas tegutseva gümnaasiumi asemel ühe puhta gümnaasiumi järgides riigi suuniseid. Samas õpivad paljud Türi valla noored ka Paide Gümnaasiumis. Nii Paide linn kui Järva vald on korrastanud oma koolivõrku ja lõpetanud viies koolis gümnaasiumiastme pidamise usaldades selle vastutuse riigile. Seega on Paide gümnaasium valikuks kõikidele Järvamaa omavalitsuste noortele. Üldkeskhariduse korraldamisel suurema vastutuse võtmine eeldab, et riik koolipidajana arvestab kõikide maakonna omavalitsuste sh maapiirkonna õppurite hariduse kättesaadavuse ehk transpordikorraldusega. Ministeerium koolipidajana ei ole selle ülesandega hakkama saanud, sest koolipäeva alguse kellaja muudatuse mõju maapiirkondade õpilastele on jäänud tähelepanuta. Järva vald tegi oktoobris 2026 oma vallast riigigümnaasiumis õppivate noorte ja nende vanemate seas küsitluse. 73,3 % vastanutest toetavad seisukohta, et kui koolialguse kellaeg peab olema 9.00, siis on vajalik luua täiendavad

transpordiliinid, mille kulu katmise vastutus on Haridus-ja Teadusministeeriumil. Ministeeriumi esindajad kinnitasid 5.11.2026 kohtumisel Järvamaa omavalitsustele, et ministeeriumil ja keskvalitsusel ei ole raha täiendava liini avamiseks ja Paide Gümnaasiumi direktor peab olukorra lahendamisega ise toime tulema.

Järvamaa omavalitsuste seisukoht on, et probleemi lahendamise vastutust ei saa panna riigigümnaasiumi direktorile, kes peab järgima oma tööandja korraldust alustada koolipäeva kell 9.00. Probleemi saab lahendada minister, tehes ettepaneku valitsusele muuta Vabariigi Valitsuse määruses vastavat sätet. See annab ka riigikooli juhile tagasi autonoomsuse otsustada koolipäeva alguse koos koolikogukonna ja omavalitsustega arvestades ka transpordikorralduse reaalsete võimalustega.

Juhime tähelepanu, et Riigikontroll on teinud Haridus-ja Teadusministeeriumile oma auditis „Gümnaasiumivõrgu kujundamine“ (2022) ettepaneku „*luua koostöös omavalitsustega gümnaasiumivõrgu korrastamise plaan, mille detailsuse aste oleks selline, et omavalitsustel, lapsevanematel, õpetajatel jt osalistel oleks selge, mis neid lähemas ja kaugemas perspektiivis ees ootab. Teisisõnu peab gümnaasiumivõrgu plaan minimaalselt sisaldama järgmist teavet: gümnaasiumite arvu ja asukohti maakondade ja omavalitsuste kaupa, õppekohtade ja tugiteenuste (transport, majutus) tagamise meetmeid ning plaani elluviimise korralduse kirjeldust*. „Ministeerium on vastuseks Riigikontrollile vastanud samas auditiaruandes, et „*Perioodil 2022–2023 toimub gümnaasiumivõrgu korrastamise plaani arutelu nii kohalike omavalitsuste kui ka teiste koostööpartneritega (sh Transpordiamet, eragümnaasiumide pidajad, õpetajate ning koolijuhtide ühendused, muud erialaliidud jpt)“*.

Haridus-ja Teadusministeerium ei ole järginud Riigikontrolli ettepanekut ega ka Riigikontrolli auditis antud lubadusi ning riigigümnaasiumi õppurite transpordi probleemide lahendamisega ei ole tulemuslikult tegeldud. Õppimiskohustuse reformi ja kutsehariduse reformi ellu rakendamiseega ei ole üldkeskhariduse kättesaadavuse probleemid lahenenud vaid need on võimendunud.

Lisaks keskhariduse kättesaadavuse probleemide võimendamisele on määrus suurendanud ka omavalitsuste kulutusi põhihariduse kättesaadavuse tagamiseks. Kuigi munitsipaalkooli direktoril ja omavalitsusel on koolipidajana õigus taotleda kooli hoolekogult igal aastal erisust ning alustada koolipäeva varem, siis on koolipäeva algust reguleeriv säte toonud kaasa nii koolijuhtide, lapsevanemate kui ka omavalitsuste aega ja raha kulutavaid vaidluseid, mille ilmekaks näiteks on Tartu valla kooli ja vanemate kohtuvaidlus. Juhime tähelepanu, et kohus andis õiguse kell 8 koolipäeva alustavale Tartu vallale ja Kõrveküla koolile. Kohus leidis, et „*koolialguse aja otsustamisel tuleb hinnata konkreetse kooli ja piirkonna eripära, arvestades muuhulgas transpordikorraldust, haja-ja tiheasustuseerinevusi, kooli suurust, kaugust suuremast tõmbekeskusest ning kohalikku taristut.“*

Lähtudes eelnevast teeme ettepaneku algatada Vabariigi Valitsuse määruse § 19 lõike 1 muutmine ja anda omavalitsustele ja koolidele tagasi vabadus otsustada ise koolipäeva alguse aja üle arvestades Kõrveküla kohtulahendis kohtu poolt välja tooduga: *Koolialguse aja otsustamisel tuleb hinnata konkreetse kooli ja piirkonna eripära, arvestades muuhulgas transpordikorraldust, haja-ja tiheasustuseerinevusi, kooli suurust, kaugust suuremast tõmbekeskusest ning kohalikku taristut.*

Samuti teeme ettepaneku Vabariigi Valitsusel ja Haridus-ja Teadusministeeriumil alustada Haridusvaldkonna arengukava 2035 eesmärkide ning Riigikontrolli ettepanekute täitmist keskhariduse vastutuse selguse ja keskhariduse kättesaadavuse ehk transpordikorralduse tagamiseks.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/	/allkirjastatud digitaalselt/	/allkirjastatud digitaalselt/
Toomas Tammik	Aivar Tubli	Sulo Särkinen
Järva vallavanem	Paide linnapea	Türi vallavanem

Koopia: Eesti Linnade ja Valdade Liit, Regionaal-ja Põllumajandusministeerium, Eesti Koolijuhtide Ühendus; Eesti Eraüldhariduskoolide Ühendus